ŠKÁLA MASOCHISMU V SEXUALITĚ

Bartečková Daniela, Řiháček Lukáš, Trnovcová Zuzana, Zubková Markéta

Masochismus

Pojem masochismus vznikl podle rakouského spisovatele z 19. st. hraběte Leopolda von Sacher – Masochy, jenž je autorem knihy Venuše v kožichu, ve které popisuje potěšení z podrobení se (Weiss, 2017). Fromm popisuje masochismus jako proces, kdy se člověk vzdá svého já, a přimkne se k někomu jinému. Tomuto procesu předchází pocity méněcennosti, bezvýznamnosti a bezcitnosti. Pro masochisty je typické, že se velmi podceňují, cítí se jako nedokonalí a činí tak ze sebe slabé. V nejkrajnějších si pro důkaz své oddanosti a závislosti k jinému tito lidé způsobují bolest. Masochismus se často prolíná se sexualitou (Fromm, 2014).

V našem projektu jsme se zaměřili na masochismus propojený se sexualitou, jenž může být definován jako sexuální potěšení, při kterém je jedinec vzrušen při ponižování, fyzickém omezování či bolesti, která je mu způsobována. Podle MKN 10 je masochismus v kapitole Duševní poruchy a poruchy chování sexuální deviace zahrnutý pod kódem F65 jako poruchy sexuální preference (Weiss, 2002). Přesná definice podle MKN 10 je ve skupině Sexuální sadistická porucha 7, která zahrnuje celkově sadomasochismus a zní takto: „Preference sexuální aktivity, která zahrnuje působení bolesti, ponížení nebo omezování osobní svobody. Jestli subjekt raději takovou stimulaci přijímá, jde o masochismus, jestliže jí sám provádí, pak jde o sadismus. Subjekt často pociťuje sexuální vzrušení jak ze sadistických, tak masochistických aktivit" (Mezinárodní klasifikace nemocí, 2020).

V DSM 5 patří masochismus společně s dalšími parafilními poruchami (voyerismus, exhibicionismus, frotérství, sadismus, pedofilie, fetišismus a fetišistický transvestitismus) do seznamu diagnostických kritérií, neboť jsou svou existencí škodlivé či jsou zde potencionální možnosti poranění další osoby a vzniku trestné činnosti. Masochismus a sadismus pak ještě konkrétně řadí do skupiny poruch zahrnující bolest (Raboch et al., 2015).

Sexuálních masochistická porucha může obsahovat intenzivní vzrušení způsobné ponižováním, bitím, svazováním, bičováním či jinými způsoby, jež způsobují utrpení. Přidruženými znaky poruchy je nadměrné sledování pornografie obsahující podobný akt ponižování (Raboch et al., 2015).

Tvorba položek

Naše práce tedy měří, jaké míry dosáhne jedinec na škále masochismu. Pro účely testu jsme formulovali seznam 18 položek. Při tvorbě položek jsme se snažili zachytit podstatu masochismu dle odborné literatury. Pokusili jsme se tedy do testu zahrnout násilí, ponižování a submisivitu. Původní sadu výroků jsme postupně redukovali tak, aby byly zachovány původní facety, dokud délka testu nedosáhla 18 položek.

Všechny položky jsou psány formou oznamovacích vět v první osobě. Respondent u každého tvrzení volí, zda s tvrzením souhlasí, z možností:

Naprosto nesouhlasím – spíše nesouhlasím – spíše souhlasím – naprosto souhlasím.

Stupně jsou bodovány od 1 do 4 bodů, kde u všech položek má naprostý souhlas hodnotu 4. Žádná položka tedy není kódovaná reverzně.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

V užším výběru zbyly položky následujícího znění:

1. Při sexuálních aktivitách zaujímám submisivní postoj.
2. Při sledování porna mě vzrušují snímky s násilným obsahem (BDSM...)
3. Něžný, romantický sex mě nevzrušuje tak moc jako ten drsnější.
4. Nestává se moc často, že bych po sexu odešel bez škrábanců, kousanců, modřin, červených fleků apod.
5. Při sexu mám rád, když jsou na mě použity sexuální pomůcky typu: pouta, provazy, řetězy, biče, svorky, kolíčky, zámky, anální kolíky a jiné (alespoň 1 z toho).
6. Při sexu se raději vyhýbám dominantní pozici.
7. Při sexu mám rád, když se mě partner nějak surově dotýká např.: tahání za vlasy, kousání, facky, škrábání... (alespoň 1 z toho)
8. Submisivní sexuální partneři mi příliš neimponují.
9. Většinou mívám po sexu škrábance, kousance, případně modřiny a červené fleky.
10. Mám rád, když má nade mnou při sexuálních aktivitách někdo nadvládu.
11. Nedokážu si představit, že bych se měl vzdát těchto sexuálních praktik: kousání, škrábání, facek, tahání za vlasy apod.
12. Volím si spíše dominantní sexuální partnery.
13. Nedívám se příliš často na pornografické snímky bez násilného obsahu.
14. Vzrušují mě fantazie s násilným sexuálním obsahem, kdy se nacházím v roli oběti (znásilnění, výprask…).
15. Vzrušuje mě představa hraní rolí, při které se nacházím v submisivní pozici (vězeň, služka…).
16. Líbí se mi, když mě někdo trestá.
17. Vzrušuje mě představa, že jsem v roli sexuálního otroka (podřízeného).
18. Preferuji spíše drsnější sex.

Výzkumný a standardizační soubor

Pro výběr položek, které přináší relevantní informace a pro jejich zařazení do subškál jsme výše uvedenou sadu 18 položek administrovali rozsáhlému souboru respondentů. Testování bylo realizována v prostředí online platformy. Respondenti byli oslovováni prostřednictvím sociálních sítí, jde tedy o příležitostný výběr.

Celkově byl test vyplněn 460 respondenty. Při bližší kontrole bylo ale nalezeno 14 protokolů, které nesly stopy nedbalého vyplnění (například odpovědi všechny položky stejné v kombinaci s velmi krátkým časem vyplnění). Počítali jsme tedy reálně s 446 respondenty.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

Udaný věk respondentů se pohyboval v rozmezí od 15 do 79 let, většina respondentů nicméně spadá do úzkého intervalu po 20. roku života. Vhledem k povaze inventáře jsme měli v plánu vyřadit respondenty mladší 14 let. K tomu ovšem nedošlo, protože nejmladší respondent, který náš dotazník vyplnil měl 15 let. Takto upravený soubor čítal 446 respondentů,

z toho 128 (29 %) mužů a 318 (71 %) žen. Průměrný věk respondenta činil 27,6 let

Popisovaný soubor o 446 respondentech byl použit jak k výběru testových položek, tak i ke zkoumání vlastností vytvořeného testu a výpočtu norem.

Faktorová struktura inventáře a výběr funkčních položek

Data získaná prostřednictvím 18 testových položek byla podrobena exploratorní faktorové analýze (EFA).

Obrázek 1: Sutinový graf pro 18 položek

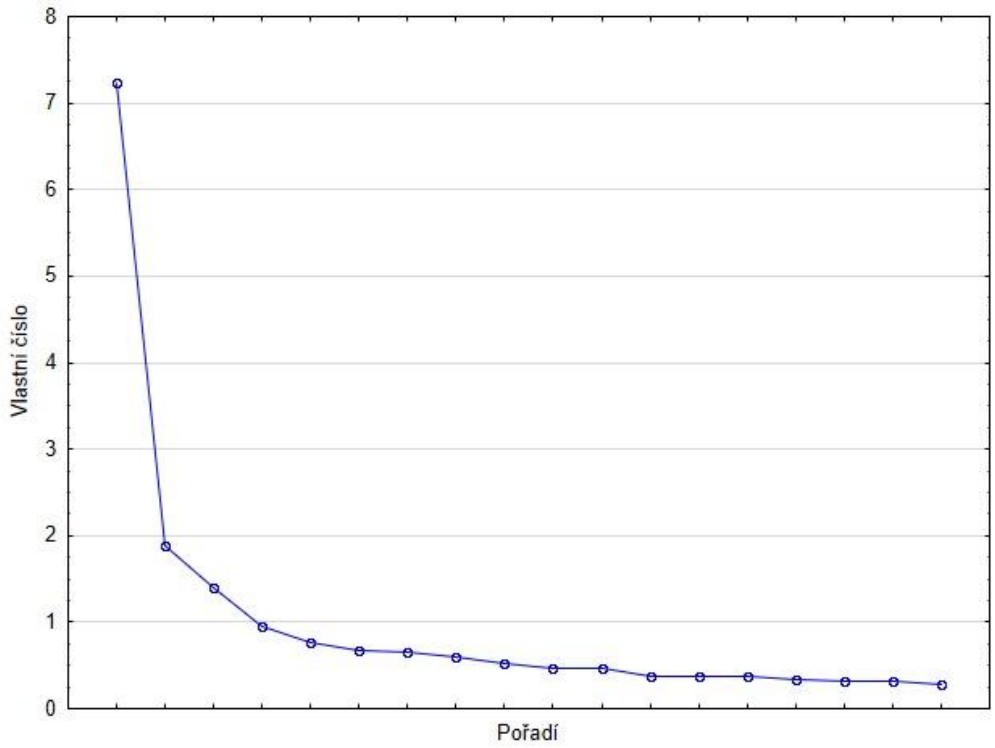

Na obrázku sutinového grafu je patrný jeden dominantní faktor, pro účely tohoto projektu však byly použity ještě dva další faktory. Postupně bylo vyzkoušeno jedno až pětifaktorové řešení. Byla využita normalizovaná rotace VARIMAX. Interpretace faktorových nábojů, komunalit a jednotlivých sub-škál je zobrazena v tabulce číslo 1.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

Tabulka 1: Faktorové náboje z EFA na 18 položkách

Položka č.	Faktor 1	Faktor 2	Faktor 3	Komunalita	Škála
p1	0,08	**0,71**	0,42	69%	Submisivita
p2	0,33	0,08	**0,61**	49%	Ponižování
p3	**0,51**	0,15	0,4	44%	Preference sex. násilí
p4	**0,71**	0,16	-0,03	53%	Preference sex. násilí
p5	0,3	0,07	**0,69**	57%	Ponižování
p6	-0,06	**0,79**	0,06	63%	Submisivita
p7	0,53	0,15	**0,6**	66%	Ponižování
p8	0,12	**0,7**	0,2	54%	Submisivita
p9	**0,76**	-0,03	0,22	63%	Preference sex. násilí
p10	0,12	0,46	**0,64**	64%	Ponižování
p11	**0,69**	0,04	0,39	63%	Preference sex. násilí
p12	0,18	**0,55**	0,49	58%	Submisivita
p13	0,32	**0,4**	-0,27	34%	Submisivita
p14	0,21	0,18	**0,72**	59%	Ponižování
p15	0,04	0,09	**0,74**	56%	Ponižování
p16	0,27	0,14	**0,74**	64%	Ponižování
p17	0,06	0,25	**0,8**	71%	Ponižování
p18	**0,6**	0,05	0,54	65%	Preference sex. násilí

Tučně jsou zvýrazněny ty hodnoty, které mají nejvyšší náboj, podle nich se později stanovovaly sub-škály.

První nalezený faktor jsme nazvali: Preference sexuálního násilí, jelikož se napříč položkami tento motiv objevuje. Nejvyšší náboj zde má položka č. 9 (0,76) ,,*Většinou mívám po sexu škrábance, kousance, případně modřiny a červené fleky."* Také položka č. 4 (0,71) a položka č. 11 (0,69), mají podobně vysoké náboje. Druhý faktor jsme označili jako: Submisivita, jelikož popisuje postoj, se kterým se jedinec při sexuálních aktivitách ztotožňuje. Sytí jej například položka č. 6 (0,79) *„Při sexu se raději vyhýbám dominantní pozici."* nebo také položka č.1 (0,71) a položka č. 12 (0,55). Třetí faktor jsme označili jako: Ponižování, zde spadalo největší množství položek. Velkého náboje zde tedy dosáhla například položka č. 15 (0,74) *„Vzrušuje mě představa hraní rolí, při které se nacházím v submisivní pozici (vězeň, služka…)." například také položka č. 16 (0,74)* ,,Líbí se mi, když mě někdo trestá." nebo položka č. 14 (0,72) *„Vzrušují mě fantazie s násilným sexuálním obsahem, kdy se nacházím v roli oběti (znásilnění, výprask…).*

Hrubý skór subškál se počítá jako součet bodů, které respondent získal za odpovědi na jednotlivé položky, kdy úplný souhlas je skórován 4 body a úplný nesouhlas 1.

Všechny tři subškály se pak skládají do celkové škály masochismu v sexualitě.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

Tabulka 2: Subškály, jejich popisy a položky inventáře

Položka	Znění položky
Preference sexuálního násilí	Škála indikuje, respondentovu preferenci násilí v sexuálních aktivitách.
3	Něžný, romantický sex mě nevzrušuje tak moc jako ten drsnější.
4	Nestává se moc často, že bych po sexu odešel bez škrábanců, kousanců, modřin, červených fleků apod.
9	Většinou mívám po sexu škrábance, kousance, případně modřiny a červené fleky.
11	Nedokážu si představit, že bych se měl vzdát těchto sexuálních praktik: kousání, škrábání, facek, tahání za vlasy apod.
18	Preferuji spíše drsnější sex.
Submisivita	Škála kvantifikuje, jakou roli při sexuálních aktivitách respondent zaujímá.
1	Při sexuálních aktivitách zaujímám submisivní postoj.
6	Při sexu se raději vyhýbám dominantní pozici.
8	Submisivní sexuální partneři mi příliš neimponují.
12	Volím si spíše dominantní sexuální partnery.
13	Nedívám se příliš často na pornografické snímky bez násilného obsahu.
Ponižování	Vysoký skór na této škále se vyskytuje u jedinců, kteří při sexuálních aktivitách upřednostňují trestání a ponižování od svého sexuálního partnera.
2	Při sledování porna mě vzrušují snímky s násilným obsahem (BDSM...)
5	Při sexu mám rád, když jsou na mě použity sexuální pomůcky typu: pouta, provazy, řetězy, biče, svorky, kolíčky, zámky, anální kolíky a jiné (alespoň 1 z toho).
7	Při sexu mám rád, když se mě partner nějak surově dotýká např.: tahání za vlasy, kousání, facky, škrábání... (alespoň 1 z toho)
10	Mám rád/a, když má nade mnou při sexuálních aktivitách někdo nadvládu.
14	Vzrušují mě fantazie s násilným sexuálním obsahem, kdy se nacházím v roli oběti (znásilnění, výprask…).
15	Vzrušuje mě představa hraní rolí, při které se nacházím v submisivní pozici (vězeň, služka…).
16	Líbí se mi, když mě někdo trestá
17	Vzrušuje mě představa, že jsem v roli sexuálního otroka (podřízeného).

Důkazy o reliabilitě metody

Pro zjištění reliability jednotlivých subškál i celkové škály, dosahovala vnitřní konzistence celkové škály hodnoty 0,90 konzistence subškál po řadě 0,79, 0,67 a 0,90 (podrobněji viz tabulka 4).

Je patrné, že se reliabilita jednotlivých subškál a celkové škály pohybuje v relativně větším intervalu mezi hodnotami 0,79 a 0,90. Což se zdá být jako uspokojivé. Pouze u subškály submisivita můžeme

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

pozorovat reliabilitu nižší, jen 0,67. Podrobněji můžeme prozkoumat chování jednotlivých položek a ověřit, jestli některá z nich nepoškozuje reliabilitu škály případně subškály. Tento přehled znázorňuje tabulka 3.

Pro zjištění reliability celého souboru jsme použili Cronbachův koeficient alfa, který dosahuje hodnoty 0,90. Je patrné, že hodnota reliability pro jednotlivé položky se pohybuje kolem hodnoty 0,9, což značí uspokojivou reliabilitu. Problémová se zdá být položka číslo č. 13, kterou jsme vyznačili v tabulce červeně.

Tabulka 3: reliabilita jednotlivých položek

Škála	Položka	Průměr po odst.	Rozptyl po odst.	Směr. Od. po odst.	R_{celek}	Alfa po odst.
Preference sexuálního násilí	p3	36,49	98,84	9,94	0,56	0,89
	p4	36,66	101,59	10,08	0,35	0,90
	p9	36,86	100,86	10,04	0,48	0,90
	p11	36,69	97,17	9,86	0,60	0,89
	p18	36,25	96,83	9,84	0,68	0,89
Submisivita	p1	36,13	98,82	9,94	0,60	0,89
	p6	36,24	103,81	10,19	0,29	0,90
	p8	35,97	100,76	10,04	0,44	0,90
	p12	36,10	98,10	9,90	0,62	0,89
	p13	36,24	105,99	10,30	0,10	0,91
Ponižování	p2	36,80	97,51	9,87	0,60	0,89
	p5	36,64	96,24	9,81	0,64	0,89
	p7	36,39	94,49	9,72	0,72	0,89
	p10	36,12	96,28	9,81	0,68	0,89
	p14	36,71	95,98	9,80	0,67	0,89
	p15	36,56	98,56	9,93	0,55	0,89
	p16	36,76	96,11	9,80	0,69	0,89
	p17	36,57	95,69	9,78	0,68	0,89

Pozn.: Sloupec R_{celek} obsahuje korelační koeficient položky a součtu zbývajících 17 položek.

Stabilita v čase

Část výzkumného souboru byla požádána, aby předložený inventář vyplnili po čase ještě jednou. Na tuto výzvu zareagovalo 64 respondentů, po vyřazení dle stejného klíče, jako byl použit při čištění celého souboru, zbylo 59, z toho 23 mužů a 36 žen. Časový odstup obou administrací se pohyboval mezi 7 a 19 dny, medián 9 dnů. Nalezené hodnoty test-retest reliability obsahuje tabulka 3.

Tabulka 4: Vnitřní konzistence, stabilita v čase a další deskriptivní statistiky škál inventáře

Škála	Počet pol.	Průměr	Směr. odchylka	Šikmost	Stabilita v čase	Vnitřní konz.	Chyba měření
Preference sex. násilí	5	10,04	3,48	0,38	0,84	0,79	1,48
Submisivita	5	12,32	3,16	0,035	0,66	0,67	1,89
Ponižování	8	16,24	5,94	0,47	0,93	0,90	1,82
Celkový skór	18	38,60	10,50	0,40	0,92	0,90	3,32

Nalezená stabilita v čase je u položek silná, výjimkou je pouze subškála „submisivita“, kde hodnota stability v čase dosáhla pouze 0,66. Dáváme to za vinu také kontroverznímu tématu, které je mimo jiné závislé na momentálním rozpoložení respondentů.

Důkazy o validitě metody

Kriteriální validita metody

Vedle samotného inventáře jsme položili respondentům otázku, jestli pociťují vzrušení, když je někdo ponižuje nebo jim působí bolest v rámci sexuálních praktik. Vycházíme z poměrně intuitivního vztahu, že jedinec, který preferuje masochismus v sexualitě, odpoví na zmíněnou otázku kladně. Odpovědi nám tedy můžou posloužit k ověření kriteriální validity metody.

Otázka byla nepovinná, část respondentů ji tedy vynechala, a část uvedla údaj, který nebylo možné převést na číselnou hodnotu. Smysluplné odpovědi jsme získali od 298 respondentů. Tyto záznamy jsme převedli na hodnoty 1 a 0. Hodnota 1 znamenala odpověď ANO a hodnota 0 znamenala odpověď NE. Rozložení u mužů a žen znázorňuje obrázek číslo 2.

V grafu jsou znázorněny odpovědi vzhledem k pohlaví. Ptali jsme se tedy na to, zda participanti pociťují vzrušení, když je někdo ponižuje nebo jim působí bolest v rámci sexuálních praktik. Výsledky jsou nicméně do nějaké míry zkreslené samovýběrem a tím, že část respondentů odmítla odpovědět.

Obrázek 2: Histogram kladných a záporných odpovědí na kontrolní otázku u mužů a žen

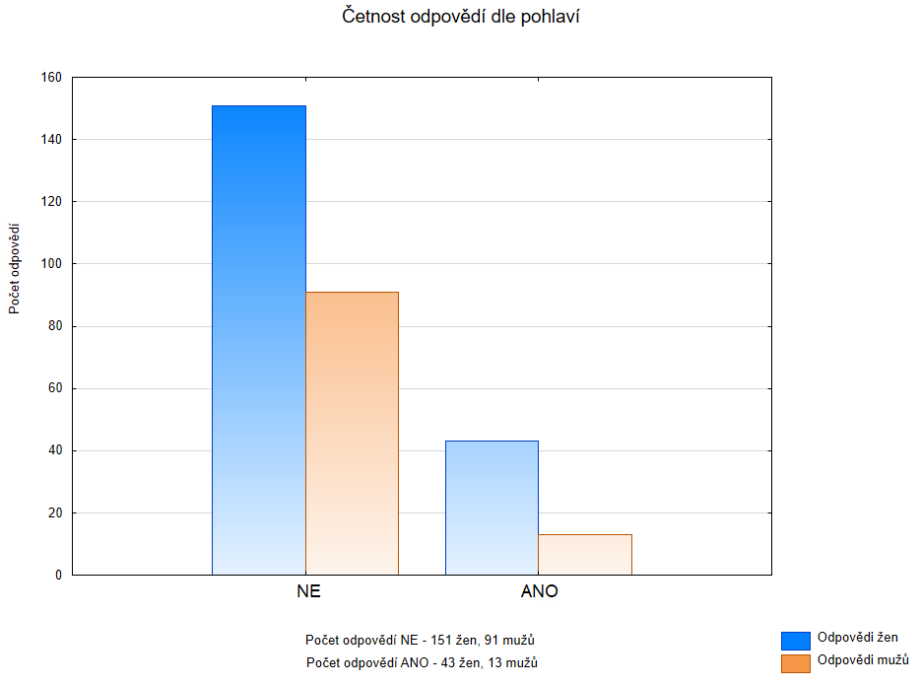

Vztah mezi škálami inventáře a vnějším kritériem jsme prozkoumali s pomocí t-testu pro dva nezávislé výběry, který je vhodný tam, kde pracujeme s alternativními a metrickými proměnnými s normálním rozdělením. Nalezené hodnoty jsou uvedeny v tabulce 5.

Tabulka 5: Výsledky t-testu pro dva nezávislé výběry

	Průměr NE	Průměr ANO	t-hodnota	df	p	Počet NE	Počet ANO	Sm. od. NE	Sm. od. ANO
H. skór	11,93	16,96	-14,35	1093	<0,001	870	225	4,29	6,00

V t-testu pro dva nezávislé výběry vyšla P hodnota signifikantně, validizační kritérium tedy bylo zvoleno vhodně. Můžeme si také všimnout, že lidé, kteří inklinují k masochismu v sexualitě, skórovali v našem testu výše. Z toho můžeme usoudit, že náš předpoklad byl potvrzen, výsledky tedy posilují naši důvěru ve validitu metody.

Orientační normy

Z obrázku 2 je patrné, že v měřeném rysu existují značné rozdíly mezi muži a ženami, pro tvorbu norem je tedy potřeba pracovat s každým z těchto podsouborů zvlášť. Co se týče možného vlivu věku, zjistili jsme, že se hrubý skór škály v etapě od 15 do 79 let extrémně nemění. Vztah věku a hrubého skóru ilustruje obrázek 4. Z toho důvodu jsme test opatřili normami rozdělenými pouze podle pohlaví.

Obrázek 3: Hrubé skór celkové škály u mužů a žen různého věku

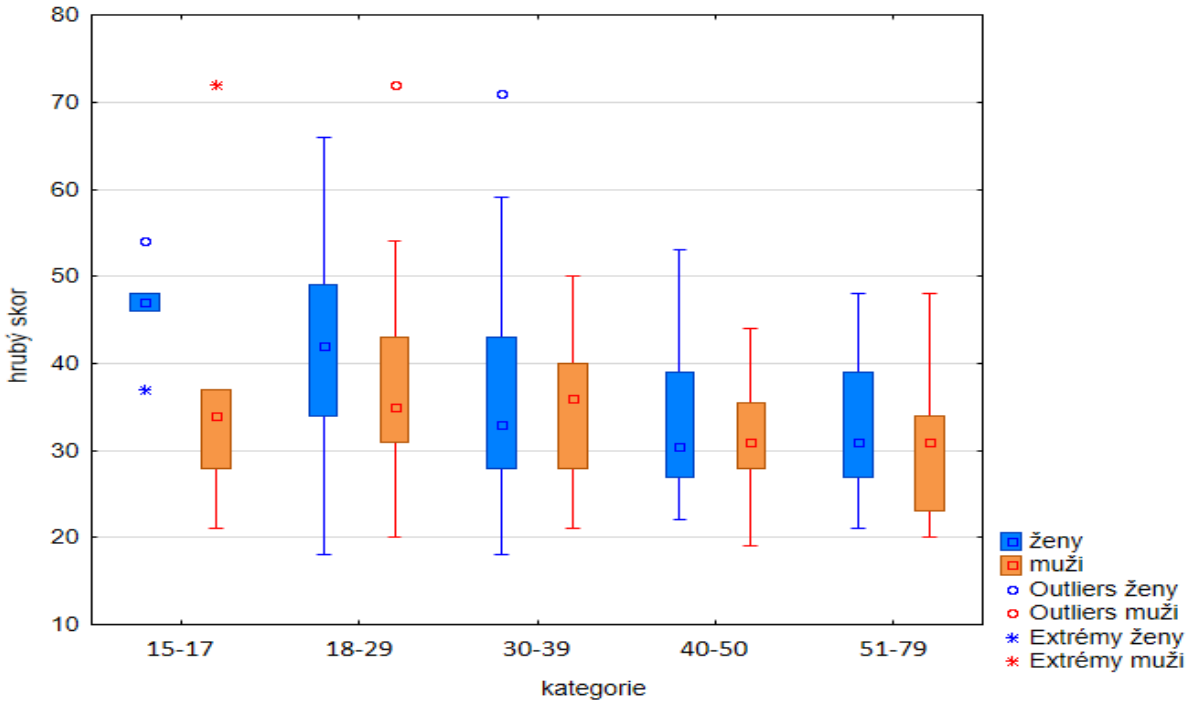

Pro tvorbu norem jsme použili nelineární „plošnou“ transformaci, kdy byly hodnoty hrubého skóru zvlášť u mužů a žen převedeny na percentil a následně byly tyto percentily převedeny s pomocí kvantilu normálního rozdělení na Z-skór. Ten jsme pak upravili do podoby staninu, které jsou vhodné pro komunikaci výsledků. Důvodem volby nelineární transformace je zešikmení rozdělení hrubých skórů.

Tabulka 6 normy pro ženy:

Stanin	Preference sex. násilí	Submisivita	Ponižování	Celková škála
1		5-8		18-21
2	5	9	8-9	22-26
3	6-7	10	10-12	27-31
4	8-9	11-12	13-15	32-37
5	10	13	16-18	38-42
6	11-12	14-15	19-21	43-47
7	13-14	16	22-24	48-53
8	15	17-18	25-27	54-58
9	16-20	19-20	28-32	59-71

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.

Tabulka 7 normy pro muže:

Stanin	Preference sex. násilí	Submisivita	Ponižování	Celková škála
1		5		19
2	5-6	6	8	20-23
3	7	7-8	9-11	24-28
4	8-9	9	12-14	29-33
5	10-11	10-11	15-17	34-37
6	12-13	12	18-20	38-42
7	14	13	21-23	43-47
8	15-16	14-15	24-26	48-51
9	17-20	16-20	27-32	52-72

Zhodnocení metody

Podařilo se nám získat poměrně velký vzorek – 460 respondentů, nejspíše díky atraktivitě tématu. Museli jsme však 14 respondentů odstranit, neboť jejich odpovědi nesly stopy nekorektnosti.

Nástroj prokázal dostatečnou reliabilitu na hlavní škále "*Masochismus v sexualitě*" i na dvou ze tří subškál - "*Preference sexuálního násilí*" a "*Ponižování*". Třetí škála "*Submisivita*" nebyla tolik signifikantní. Doporučujeme však spíše pracovat s celkovým skóre.

Představený inventář je tedy rychlým screeningovým testem pro zjišťování preference masochismu v sexualitě. Úspěchem bylo vhodně zvolené validizační kritérium a stabilita v čase, která je poměrně uspokojivá. Problematická je však výběrová validita, neboť inventář pokrývá pouze tři aspekty závislosti a neposkytuje tak úplný obrázek měřeného konstruktu.

Na tvorbě nástroje se podepsala chybná formulace některých otázek. Největší problém byl s otázkou číslo 13, kterou jsme formulovali s dvojitým záporem "***Ne**dívám se příliš často na pornografické snímky **bez** násilného obsahu*." Objevovaly se smíšené reakce respondentů. Některým například nebylo jasné, jakou odpověď zvolit, aby to odpovídalo jejich postojům.

Použitá literatura

Fromm, E. (2014). *Strach ze svobody*. Portál.

Mezinárodní klasifikace nemocí. (2020). MKN-10. Sadomasochismus. https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F65.5

Raboch, J., Hrdlička, M., Mohr, P., Pavlovský, P., & Ptáček, R. (2015). *DSM-5®: diagnostický a statistický manuál duševních poruch*. Hogrefe – Testcentrum.

Weiss, P. (2002). *Sexuální deviace: Klasifikace, diagnostika a léčba* (1 ed.). Portál.

Weiss, P. (2017). *Poruchy sexuální preference* (1 ed.). Galén.

Metoda popisovaná v tomto textu není skutečným psychologickým testem! Vznikla v rámci cvičení z psychometrie na KPCH FF UPOL a je pouze didaktickou pomůckou. Jakékoli jiné využití je na vlastní nebezpečí.